

Obsah

Předmluva	13
1 Historie hormonální antikoncepce	15
2 Neurohumorální řízení ženské reprodukční soustavy	18
2.1 Fyziologie menstruačního cyklu	18
2.1.1 Hypotalamus a hypofýza v řízení cyklu	18
2.1.2 Modulátory GnRH	19
2.1.3 Ovarium a syntéza steroidních hormonů	21
2.1.4 Endometrium	23
2.1.5 Cervix	25
2.2 Fáze menstruačního cyklu	25
2.2.1 Menstruace	25
2.2.2 Folikulární fáze	25
2.2.3 Ovulace	26
2.2.4 Luteální fáze	26
2.3 Fertilizace a implantace	27
2.4 Anovulace	27
2.5 Účinek hormonální antikoncepce na hypotalamo-hypofyzo-ovariální osu	27
3 Princip antikoncepčního účinku	30
3.1 Suprese ovulace	30
3.2 Zvýšení viskozity cervikálního hlenu	30
3.3 Desintegrace struktury endometria	30
3.4 Změny motility vejcovodů	31
3.5 Trvání antikoncepčního efektu	31
4 Typy hormonální antikoncepce	33
4.1 Kombinovaná hormonální antikoncepce	33
4.1.1 Kombinovaná orální antikoncepce	33
4.1.2 Kombinovaná injekční antikoncepce	34
4.1.3 Kombinovaná antikoncepční náplast	34
4.1.4 Kombinovaný vaginální systém	35
4.2 Progestagenní hormonální antikoncepce	35
4.2.1 Progestinová orální antikoncepce	35
4.2.2 Depotní medroxyprogesteronacetát	36
4.2.3 Noretisteron enantát	36
4.2.4 Levonorgestrelové implantáty	37
4.2.5 Etonogestrelové implantáty	37
4.3 Nitroděložní kontracepční systém s levonorgestrelm	38

4.4	Postkoitální antikoncepce.....	38
4.4.1	Progestagenní postkoitální antikoncepce	39
4.4.2	Kombinovaná postkoitální antikoncepce - Yuzpeho metoda	39
4.4.3	Ulipristalacetát	40
4.4.4	Mifepriston	40
5	Komponenty hormonální antikoncepce	41
5.1	Estrogenní komponenta	41
5.2	Progestagenní komponenta.....	44
5.3	Deriváty 17-OH progesteronu - pregnany	46
5.4	Deriváty 19-nortestosteronu - estrany.....	48
5.5	Deriváty 19-nortestosteronu - gonany.....	49
5.6	Deriváty spirolaktonu	53
5.7	Deriváty 19-norprogesteronu - norpregnany	54
5.8	Receptorové modulátory	57
6	Efektivita hormonální antikoncepce	60
6.1	Efektivita	60
6.2	Compliance.....	60
7	Zásady bezpečné preskripce - kontraindikace	63
8	Specifické klinické situace.....	66
8.1	Antikoncepce u adolescentních dívek	66
8.1.1	Akcentovaná potřeba antikoncepce v adolescenci	66
8.1.2	Poradenství u adolescentních osob.....	68
8.1.3	Sexualita adolescentů a právo	69
8.1.4	Riziko sexuálně přenosných onemocnění a duální ochrana	72
8.1.5	Metody hormonální antikoncepce v adolescenci.....	73
8.1.6	Postkoitální antikoncepce	77
8.2	Hormonální kontracepce v laktaci.....	78
8.2.1	Význam intervalu mezi graviditami	78
8.2.2	Fyziologie laktace.....	78
8.2.3	Kontracepční účinek laktace a laktační amenorea	80
8.2.4	Výběr vhodné metody u kojících žen.....	82
8.3	Antikoncepce v perimenopauze	85
8.3.1	Specifická, věkově vázaná rizika těhotenství.....	86
8.3.2	Specifické nekontracepční výhody	87
8.3.3	Výběr vhodné antikoncepční metody v perimenopauze	88
8.4	Antikoncepce po potratu, interrupci a ektopické graviditě	91
8.4.1	Samovolný potrat.....	92
8.4.2	Interrupce, umělé ukončení těhotenství	94
8.4.3	Ektopická gravidita.....	96
8.4.4	Poradenství v oblasti antikoncepce po těhotenství s abortivním výsledkem	98

9	Preexistující onemocnění	101
9.1	Hormonální antikoncepce a kardiovaskulární morbidita	101
9.1.1	Receptory steroidních hormonů	101
9.1.2	Hormonální antikoncepce a žilní trombóza	102
9.1.3	Hormonální antikoncepce a arteriální trombóza	106
9.1.4	Vazomotorická migréna	108
9.1.5	Trombóza periferních tepen	108
9.1.6	Hormonální antikoncepce a systémová hypertenze	108
9.2	Trombofilní stavy	110
9.2.1	Trombofilní efekt hormonální antikoncepce	110
9.2.2	Hereditární trombofilní stavy	111
9.2.3	Získané trombofilní stavy	113
9.2.4	Trombofilní stavy nejasné etiologie	114
9.2.5	Imobilizace jako trombofilní stav	115
9.2.6	Rutiní screening trombofilních stavů	116
9.2.7	Selektivní screening trombofilních stavů	117
9.2.8	Praktická doporučení	118
9.3	Hormonální antikoncepce a maligní nádory	121
9.3.1	Příčinný vliv hormonální antikoncepce a maligních nádorů	121
9.3.2	Hormonální antikoncepce a karcinom prsu	122
9.3.3	Hormonální antikoncepce a karcinom děložního hrdla	124
9.3.4	Hormonální antikoncepce a tumory jater	124
9.3.5	Hormonální antikoncepce u žen s nádorovým onemocněním	125
9.3.6	Komorbidity nádorových onemocnění, rizika a nekontracepční výhody	126
9.4	Endokrinopatie	127
9.4.1	Diabetes mellitus	127
9.4.2	Poruchy štítné žlázy	129
9.5	Antikoncepce u obézních žen	130
9.5.1	Obezita a rizika těhotenství	130
9.5.2	Obezita a komplikace těhotenství	131
9.5.3	Obezita a spolehlivost kontracepčních metod	132
9.5.4	Hormonální antikoncepce a přírůstek tělesné hmotnosti	133
9.5.5	Obezita a bezpečnost kontracepčních metod	133
9.5.6	Nekontracepční výhody u obézních žen	135
10	Nekontracepční výhody kombinované hormonální kontracepce	137
10.1	Hyperandrogenní stavy	138
10.1.1	Akné	138
10.1.2	Syndrom polycystických ovaríí	139
10.2	Obtíže vázané na menstruační cyklus	144

10.2.1	Premenstruační syndrom.....	144
10.2.2	Dysmenorea	145
10.3	Nadměrné děložní krvácení.....	146
10.3.1	Menoragie	146
10.3.2	Etiologie a klasifikace abnormálního děložního krvácení.....	146
10.3.3	Kombinovaná hormonální antikoncepce.....	150
10.3.4	Nitroděložní systém s levonorgestrem.....	150
10.3.5	Progestagenní antikoncepce.....	151
10.4	Endometrióza	152
10.4.1	Kombinovaná hormonální antikoncepce.....	152
10.4.2	Progestiny.....	153
10.5	Děložní myom	153
10.5.1	Kombinovaná orální antikoncepce.....	153
10.5.2	Nitroděložní systém s levonorgestrem.....	154
10.5.3	Dlouhodobě působící progestagenní antikoncepce	154
10.6	Benigní onemocnění prsu.....	154
10.7	Benigní onemocnění vaječníků.....	155
10.8	Hluboký pánevní zánět.....	155
10.9	Osteoporóza	156
10.10	Karcinomy.....	156
10.10.1	Kombinovaná hormonální antikoncepce.....	156
10.10.2	Nitroděložní systém s levonorgestrem v prevenci endometriálního karcinomu	157
10.10.3	Depotní medroxyprogesteronacetát a nádorová prevence.....	158
11	Zásady péče o uživatelku hormonální antikoncepce	159
11.1	Význam informací v procesu výběru antikoncepční metody	159
11.2	Identifikace kontraindikací	160
11.3	Výběr metody a ideální uživatelka.....	161
11.3.1	Kombinovaná orální antikoncepce.....	161
11.3.2	Náplastová kombinovaná antikoncepce	161
11.3.3	Vaginální kombinovaná antikoncepce	161
11.3.4	Progestagenní orální antikoncepce	162
11.3.5	Progestagenní implantáty	162
11.3.6	Depotní medroxyprogesteronacetát	162
11.3.7	Nitroděložní systém s levonorgestrem.....	162
11.4	Nezávažné vedlejší účinky	163
11.4.1	Časné nežádoucí účinky	163
11.4.2	Neplánované krvácení	163
11.4.3	Progestagenní antikoncepce.....	167
11.4.4	Změny libida.....	170
11.4.5	Změny tělesné hmotnosti	170
11.4.6	Obnova pre-kontracepčního profilu krvácení	171

11.5	Závažné komplikace	171
11.5.1	Symptom 1 a 2 – bolesti hlavy a/nebo poruchy vidění	172
11.5.2	Symptom 3 – bolesti na hrudi.....	173
11.5.3	Symptom 4 – bolesti dolních končetin	175
11.5.4	Symptom 5 – bolesti břicha	175
11.6	Postup při předpisu a doporučená vyšetření u uživatelek hormonální antikoncepce	176
11.7	Efektivní zahájení aplikace antikoncepční metody a její změna....	178
11.7.1	Kombinovaná orální antikoncepce.....	178
11.7.2	Kombinovaná injekční antikoncepce	179
11.7.3	Progestagenní orální antikoncepce	179
11.7.4	Progestagenní injekční antikoncepce (depotní medroxyprogesteronacetát, etonogestrel).....	180
11.7.5	Podkožní implantát s obsahem progestinu.....	181
11.7.6	Nitroděložní systém s levonorgestrelm.....	182
11.8	Chyby v užívání metod hormonální antikoncepce	184
11.8.1	COC s klasickým podáváním	184
11.8.2	COC s kombifázickým způsobem podávání.....	184
11.8.3	Transdermální forma	184
11.8.4	Vaginální kroužek	185
11.9	Průjem a zvracení u orálních antikoncepčních forem	185
11.10	Lékové interakce	186
12	Prekoncepční příprava	188
12.1	Stanovení individuálního rizika	191
12.2	Chronická onemocnění	196
12.2.1	Diabetes mellitus.....	196
12.2.3	Hypotyreóza	198
12.2.4	Epilepsie	200
12.3	Abúzus návykových látek	201
12.3.1	Kouření	201
12.3.2	Alkohol	204
12.4	Význam kyseliny listové v prekoncepční péči	206
12.5	Optimální termín koncepce	210
13	Cesty vývoje hormonální antikoncepce	213
13.1	Hormonální kontracepce s modifikovaným hormon-free intervalem	213
13.1.1	Ovlivnění osy hypotalamus-hypofýza-ovarium	213
13.1.2	Symptomy ze spádu hormonů.....	214
13.1.3	Krvácení ze spádu hormonů	215
13.1.4	Úprava režimu 21/7	215
13.1.5	Nekontrapepční výhody režimů s modifikovaným HFI	216

13.2 Další cesty vývoje hormonální antikoncepce	219
13.2.1 Nové typy estrogenů	219
13.2.2 Nové typy progestinů	220
13.2.3 Androgeny	220
13.2.4 Receptorové modulátory	220
13.3 Nové aplikační formy hormonální kontracepce	221
13.4 Antikoncepční vakcíny	222
13.5 Inhibitory cyklooxygenázy	223
13.6 Genomová kontracepce.....	223
13.7 Hormonální antikoncepce pro muže	223
Literatura.....	225
Rejstřík.....	276